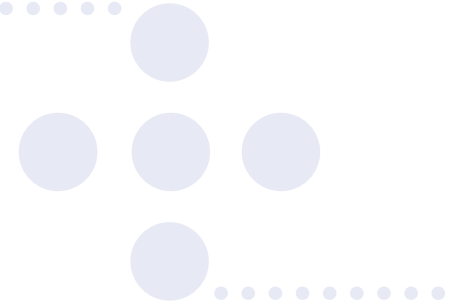

Rehabilitering eller institusjonalisering ?

Dialogmøte Helse Fonna, 1 februar 2023.
Klinikkdirektør Kenneth Eikeset.

Samfunnets holdninger til avvik i befolkninga

- 2000 → Skadeleg bruk av rusmidler og rusavhengighet definert som sjukdom som kan behandlast i helsetenestene
- 2010 → Aukande oppfatning om at ein kan førebyggje seksuelle overgrep gjennom behandling av overgripere
- 2015 → Aukande oppfatning om at voldskriminalitet er uttrykk for sjukdom (psykiske lidelser, rusavhengighet)

Adferd og handlinger som avviker frå det som er sosialt akseptert i eit samfunn vert i stadig større grad definert som eit helseproblem og noko som kan behandlast.

Politiske føringar for psykisk helsevern 1999 →

- Desentraliserte tenester med etablering av DPS og nedbygging av tilbud på sjukehus.
- Frå døgntil behandling til poliklinikk og ambulant behandling
- Redusert bruk av tvang med innføring av strengare lovverk for gjennomføring av tvang
- Krav om medikamentfrie behandlingstilbud.
- Krav om auka brukermedverknad.
- Auka satsning på behandlingstilbudet for barn og unge.
- Integrering av rusbehandlingstilbudet med psykisk helsevern
- Overføring av behandlingstilbud for lette og moderate tilstand frå spesialisthelsetenesta til kommunehelsetenesta.
- Overføring av samfunnsvernet for mennesker med psykiske lidningar som begår straffbare handlingar

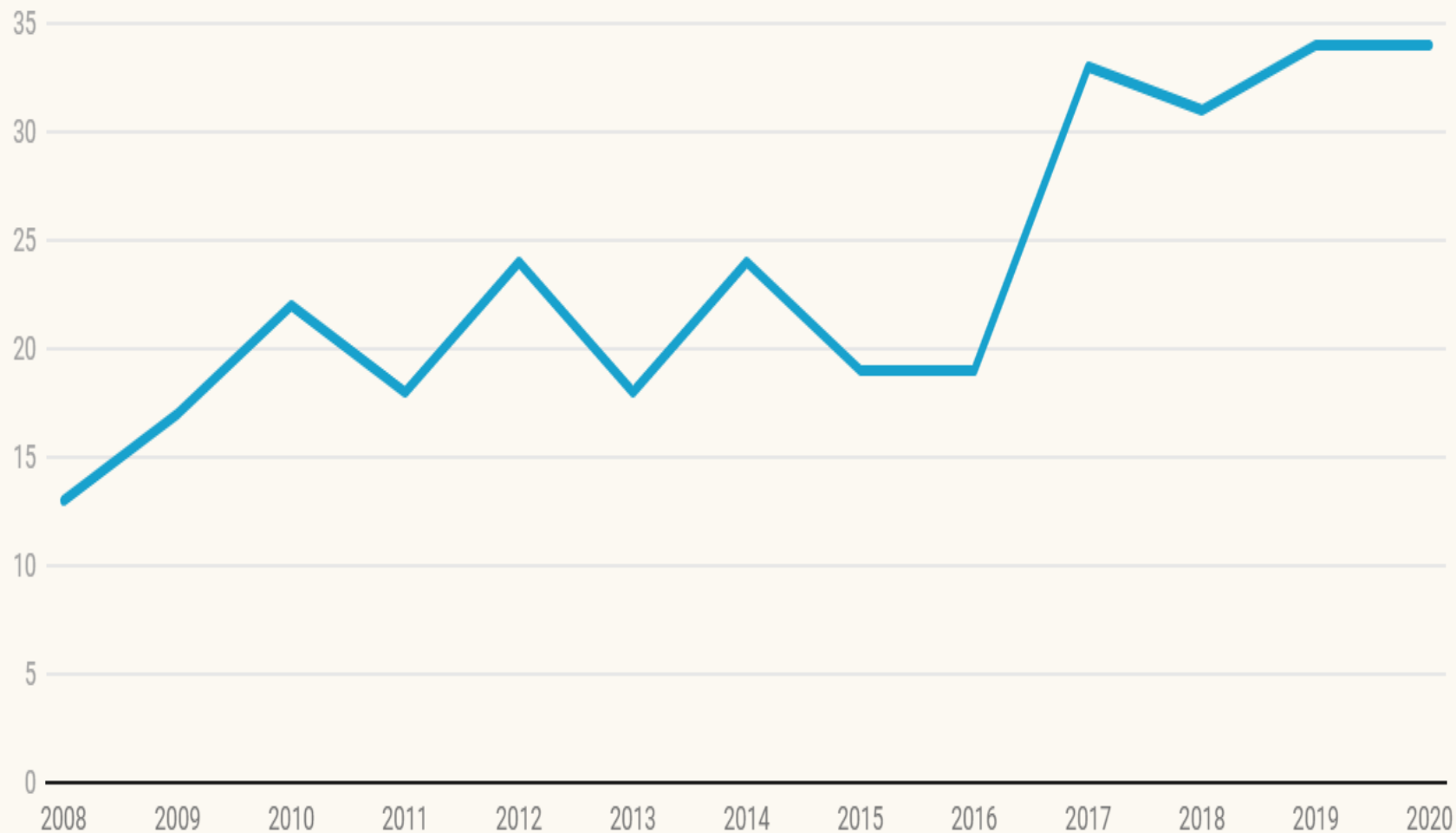

Resultat

- Helsetenestene har fått mange, nye krevjande oppgåver ein skal løyse.
- Store forventningar frå samfunnet om at helse skal løyse eit samfunnsproblem og beskytte samfunnet mot vold og kriminalitet.
- Samfunnsaktører som tidlegare har hatt ei viktig rolle inn i forhold til disse pasientgruppene har gradvis trekt seg ut.
- Samfunnet har samtidig ikkje greidd å omprioritere ressursbruk som har gjort helsetenestene istand til å løyse dei nye oppgåvene.

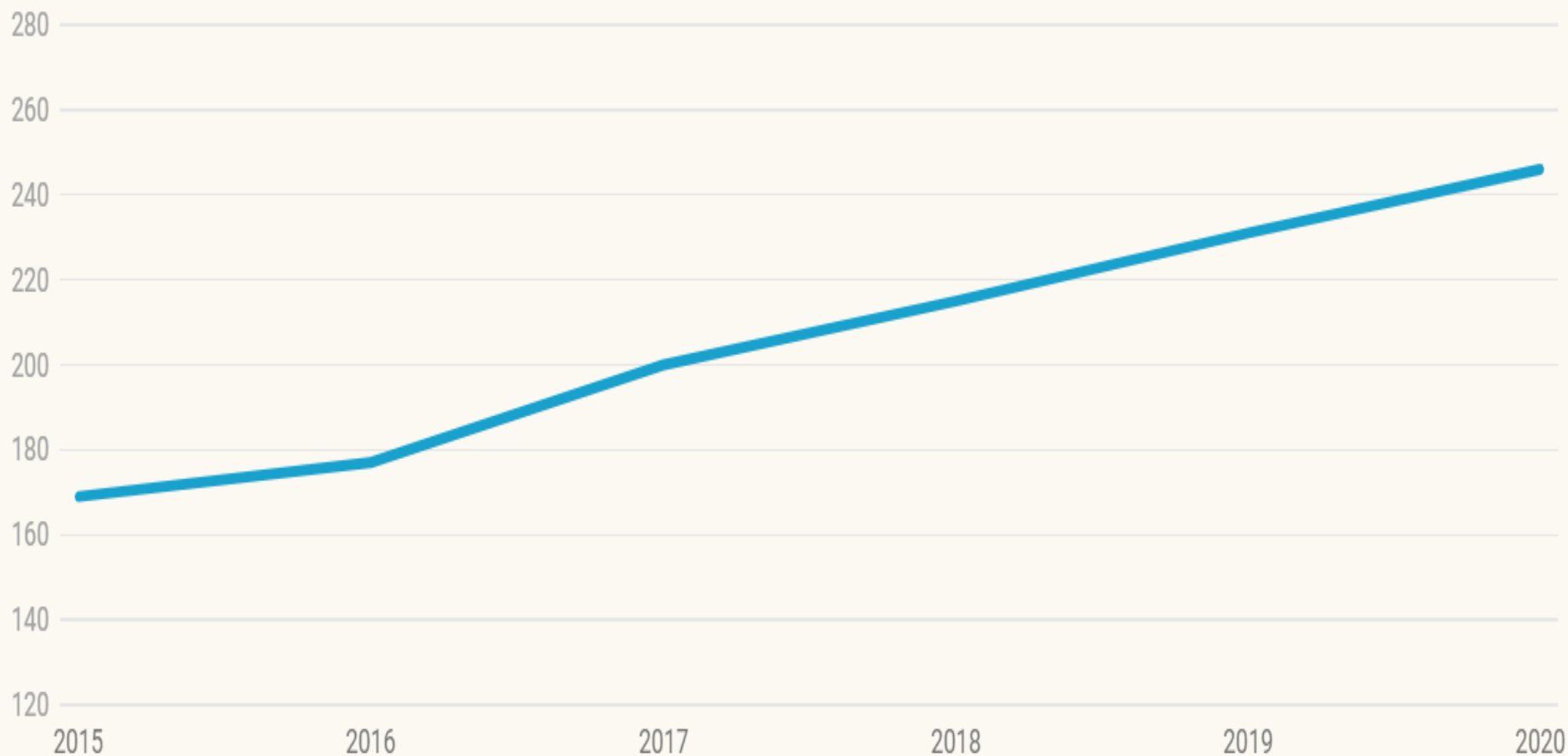
Flere dømmes til psykisk helsevern

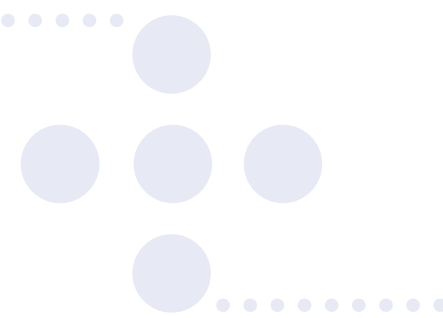
Antall nye domfelte til tvungent psykisk helsevern årlig, 2008-2020

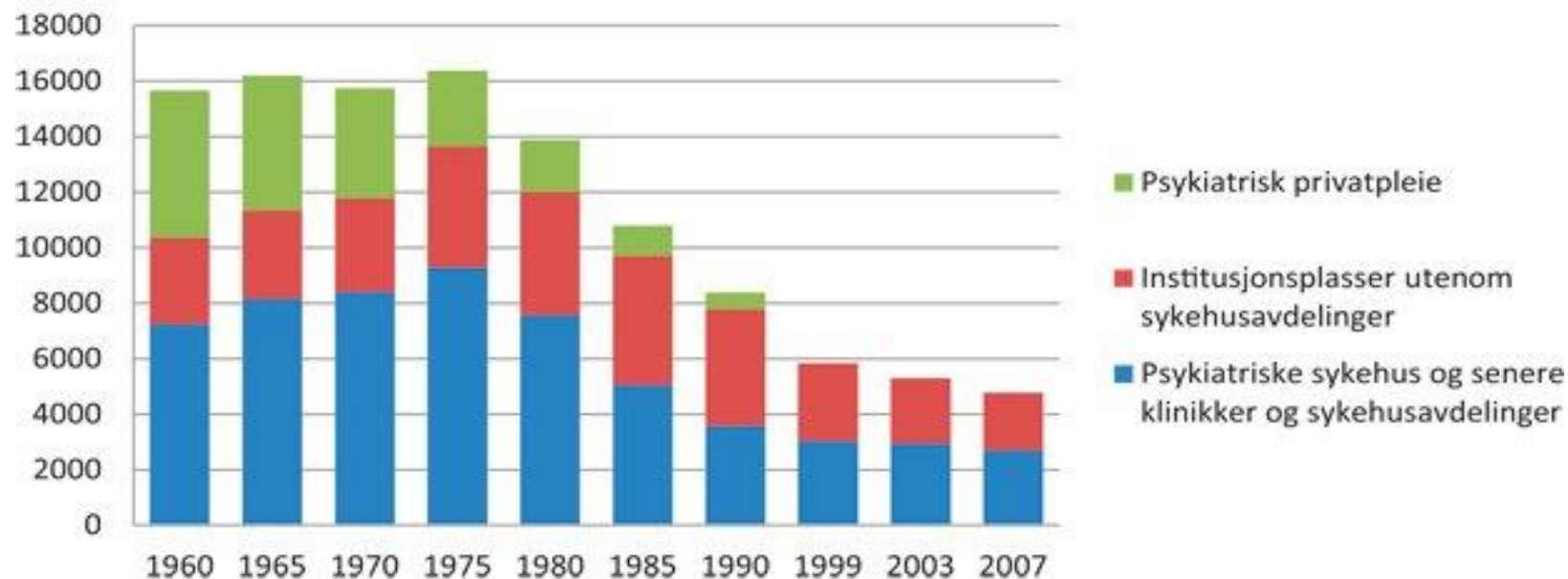
Totalantallet under behandling øker

Totalt antall dømte under behandling til tvungent psykisk helsevern, 2015-2020

Døgnplasser i psykisk helsevern og privatpleie 1960-2007

Status i Helse Fonna

- Redusert kapasitet med omsyn til døgnbehandling på sjukehusnivå til fordel for poliklinisk og ambulant behandling.
- 50% av kapasitet på sjukehusnivå belagt av personer dømt til behandling.
- Utfordrende pasientgruppe å behandle og rehabilitere
- Høgt angstnivå i helsetenestene og i samfunnet i forhold til om samfunnsvernet vert godt nok ivareteke

Innlegg på facebook i tilknytning til drapet på Vår Frelsers Gravlund i Haugesund:

«Enkelte mennesker finnes det ikke håp for og gjøre " friske ", så her hadde det beste vært å sette han inn på livstid med forlengelse etter de 21årene.»

Ønska utvikling ?

- Positivt:
 - Mennesker med psykiske lidninger, rusproblem og voldsproblematikk får helsehjelp i staden for straff.
- Negativt:
 - Lange behandlingsforløp i lukka institusjoner i psykisk helsevern med fare for institusjonalisering av menneska det gjeld då ein ikkje greier å rehabilitere dei ut i samfunnet.

Hindrer samfunnet sitt opplevde behov for beskyttelse god behandling og rehabilitering av denne pasientgruppa ?

Står vi i fare for å krenke grunnleggende rettigheter hjå einskild individ for å ivareta samfunnsvernet ?

UKOM rapport - Helsehjelp til personer med alvorlig psykisk lidelse og voldsrisiko

Staten har ansvar for å hindre at personer krenker hverandre. Dette kalles sikringsplikten. Ansvaret for sikringsplikten er delt mellom kommune-, helse- og justissektoren som tar ansvar for hvert sitt område. De har også et ansvar for å bistå hverandre.

Menneskerettigheter

ART.09

**INGEN SKAL UTSETTES FOR
VILKÅRLIG ARREST, FENGSLING
ELLER LANDSFORVISNING**

ARTIKKEL 9: Ingen må sperres inn (eller «berøves sin frihet») uten at det er grunnlag for det i loven. Frihetsberøvelse som er lengre enn noen få dager kan bare vedtas av en domstol.

ART.22

**ALLE HAR RETT TIL AT DERES
GRUNNLEGGENDE BEHOV ER
IVARETATT SLIK AT DE KAN
LEVE ET VERDIG LIV.**

ARTIKKEL 22: Hvis man ikke kan ta vare på seg selv, skal myndighetene legge til rette for et verdig liv.

Oppsummering

- Intensjonen med lovverket er at mennesker som begår straffbare handlingar grunna psykisk sjukdom skal få behandling og rehabiliterast ut i samfunnet. Dette er ein ønska utvikling.
- I praksis betyr dette at ingen skal vere innlagt i institusjon på livstid, men få behandling og rehabiliterast ut i samfunnet.
- Samfunnsvernet ligg i statens sikringsplikt. Sikringsplikten er delt mellom kommune-, helse- og justissektoren som tek ansvar for kvart sitt område.
- Som samfunn må vi akseptere at i dette ligg det ein auka risiko for nye voldshendingar. Vi må akseptere at samfunnsvernet ikkje er absolutt.
- Vi har ikkje lukkast i forhold til lovverket sin intensjon.

Kva må til ?

Førebygging

- Auka fokus på førebygging.
 - Tidleg identifisere og behandle pasienter med psykisk liing og rusbruk før dei utvikler tilleggsproblematikk i form av vold.
 - Etablere Psykatri-gruppe i Politiet etter modell prosjekt «Mellom Alle Stoler».

Heilheitlege pasientforløp

- Utviklast eigne pasientforløp for pasientgruppa der kommune, spesialisthelseteneste, pasient og evt Politi er partar i samarbeidet og er representert inn i ansvarsgrupper
- Recoveryorienterte tenester med auka brukerinvolvering
 - Mange pasienter/brukere vil vere interessert i og samtykkje til eit tverretatleg samarbeid

Kompetanse

- Styrke kompetanse på farlighetsvurdering i spesialisthelsetenesta.
- Styrke kompetanse på behandling av farlighet i spesialisthelsetenesta.
- Styrke kompetanse på pasientgruppa i kommunane.
- Styrke og utvikle døgntilbudet og det ambulante tilbudet for pasientgruppa i spesialisthelsetenesta
- Auka fokus på å etablere kommunale butilbud retta mot denne pasientgruppa.

Lovverk

- Mulighet til å begrense rusbruk utanfor institusjon.
- Mulighet for å bruke tvang tidlegare i pasientforløp før ein ender opp med ein voldshandling.

Finansiering

- Særskild finansiering av pasientforløp både i spesialisthelsetenesta og i kommunehelsetenesta

Holdningsendring

- Behandling og rehabilitering må vere hovedmålsetning. Samfunnsvernet vert ivareteke gjennom god behandling / rehabilitering.
- Erkjennelse i kommunehelsetenesta og spesialisthelsetenesta at det er eit felles ansvar å
 - Sikre god behandling / rehabilitering
 - Ivareta samfunnsvernet